

Miljösamverkan
Sverige

Vattenförvaltning och kemikalier

Slutredovisning

Länsstyrelserna

April 2009

Huvudmän

Länsstyrelserna, Naturvårdsverket och Socialstyrelsen

Webbplats

www.miljosamverkansverige.se

Grupparbetsplats

<http://miljoportal.intra.lst.se/miljosamverkansverige>

Projektledare

Ingela Höök

tel 031-60 52 18 e-post ingela.hook@lansstyrelsen.se

PROJEKT VATTENFÖRVALTNING OCH KEMIKALIER.....	4
Sammanfattning	4
Bakgrund	4
Syfte	5
Mål	5
Tidplan	5
Projektorganisation	5
Genomförda aktiviteter	5
Resultat	6
Avrapportering av projektet	7

BILAGA. Åtgärds katalog "Hur kan vi utveckla vårt arbete för att nå målen enligt vattenförvaltningen?"

Projekt Vattenförvaltning och kemikalier

Sammanfattning

Det finns ett stort behov av att utveckla samarbetet inom och mellan länsstyrelserna när det gäller arbetsområdet vattenförvaltning och kemikalier. Detta projekt har varit ett försök till att få igång den processen. Projektet har löpt under ett års tid och har mynnat ut i två seminarier samt denna slutredovisning. De synpunkter och erfarenheter som kommit fram vid seminarierna har ställts samman i en åtgärds katalog. Det bör poängteras att åtgärds katalogen är en bruttolista som innehåller både stort och smått. Projektgruppen har inte tagit hänsyn till svårigheter, möjligheter, kostnader.

Bakgrund

EG:s ramdirektiv för vatten har införlivats i svensk rätt genom förordningen om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön. Därmed har förutsättningarna ändrats för arbetet med att minska mängden farliga kemikalier i vattenmiljön. Målsättningen i direktivet är att god ytvattenstatus uppnås i alla vatten till 2015. Begreppet innefattar både kemisk status och ekologisk status.

För att god kemisk status ska uppnås får de miljö kvalitetsnormer som de regionala vattenmyndigheterna beslutat om inte överskridas. Om vattenmyndigheterna bedömer att det finns risk för att en norm inte kan nås till 2015 ska de upprätta förslag till åtgärder i syfte att nå normen. Dessa åtgärder ska sedan ingå i det åtgärdsprogram som tas fram för distriktet och som sammanfattas i förvaltningsplanen. Åtgärdsprogrammen riktar sig till andra myndigheter, som genom sin myndighetsutövning ansvarar för att normerna nås.

I EU:s dotterdirektiv om miljö kvalitetsnormer för vatten listas 33 prioriterade ämnen och åtta andra förorenande ämnen. Normer för dessa ska införlivas i svensk lagstiftning.

För vattendirektivet såväl som för andra direktiv och lagkrav krävs en bättre hantering av kemiska frågor vid myndigheterna. Det är ett långsiktigt förbättringsarbete som är i sin början och som ytterligare kan motiveras med de krav som vattendirektivet ställer. Inriktningen för projektet, vattenförvaltning och kemikalier, har valts mot bakgrund av ovanstående.

Syfte

Det har funnits två syften med projektet:

- Att synliggöra behovet av ökat samarbete mellan vattenförvaltningen och miljöskyddet.
- Att sätta fokus på kemikaliefrågorna.

Projektet har försökt klargöra de prioriterade ämnenas roll i vattendirektivet och utifrån detta presentera förslag på hur man inledningsvis kan hantera prioriterade ämnen inom vattenförvaltningen. Kemikaliefrågorna återfinns inom vattendirektivets olika delmoment som karakterisering, påverkansbedömning, åtgärdsprogram samt övervakning. Vattendirektivets modell möjliggör att det lättare går att samordna miljöövervakningen med tillsyn och utsläppskontroll.

Kemikaliefrågorna inom miljöskyddet upplevs ofta som svåra, omfattande och tungrodda. Genom att koppla samman kemikaliearbetet med vattenförvaltningen har projektgruppen hoppats kunna åstadkomma en synergieffekt, (en ”vinn-vinn situation”).

Mål

Huvudinriktningen för projektgruppen har varit att anordna två kunskapshöjande seminarier samt att ta vara på deltagarnas erfarenheter, förslag och synpunkter vid dessa dagar.

Tidplan

Projektet påbörjades i april 2008 och avslutas i april 2009.

Projektorganisation

Projektgruppen har bestått av:

Gudrun Bremle, Länsstyrelsen Jönköping

Martin Fransson, Länsstyrelsen Jönköping

Jolanta Green, Länsstyrelsen Skåne

Carina Lif, Länsstyrelsen Gävleborg

Elisabeth Lindqvist, Länsstyrelsen Västra Götaland

Ingela Höök, projektledare, Miljösamverkan Sverige

Genomförda aktiviteter

Seminarier hölls den 29 januari 2009 i Gävle och den 5 februari 2009 i Göteborg. Målgruppen var handläggare och chefer vid miljöskydd, beredningssekretariat, vattenmyndighet, och miljöprövningsdelegation.

Syftet med seminarierna var att ge en inblick i hur länsstyrelsen arbetar med vattenförvaltning och kemikaliefrågor samt inspirera till att vi blir bättre på att knyta ihop de båda arbetsområdena. Seminarierna innehöll nedanstående programpunkter:

Vad är vattenförvaltningen?

Presentation av vattenförvaltningscykeln och centrala begrepp

Prioriterade ämnen inom vattenförvaltningen

Vad är prioriterade ämnen och vad gäller för dessa?

Vad är särskilt förorenande ämnen och vad gäller för dessa?

Hur jobbar vi inom vattenförvaltningen?

Statusklassificering – vad görs och av vem?

Miljöövervakningen

Åtgärdsprogram

Hur jobbar vi inom miljöskyddet?

Tillståndsprövning: Hur går det till? Vilka möjligheter finns? Var kommer kemikalierna in?

Tillsyn: Vilka verktyg finns i kemikalietillsynen?

Hur skulle vi behöva förändra arbetet med kemikaliefrågor?

Kemikalier i tillsyn och prövning – krav från flera håll

Kemikalieförteckningar och utsläppsförteckningar

Miljökvalitetsnormer som verktyg

Goda exempel

Exempel på lösningar ute i länen

Bikupediskussioner

Hur får vi kemikaliefrågor att bli mer prioriterade?

Hur ska vi jobba rent praktiskt?

Hur ökar vi samarbetet internt?

Sammanlagt var det hundratal deltagare vid de båda seminarierna.

Företrädesvis deltog handläggare vid beredningssekretariat och miljöskydd.

Resultat

Rent praktiskt har vi genom seminarierna fått igång en kommunikation vid länsstyrelserna om vatten- och kemikaliefrågor. Så gott som samtliga län har deltagit vid något av seminarierna. Genom att använda vattenförvaltningen och visa på det behov som finns att ändra sättet att arbeta med kemikaliefrågor hoppas vi att projektet kunnat lägga grunden till fortsatt utvecklingsarbete inom området. Vi har redan nu kännedom om att ett antal länsstyrelser kommer att gå vidare och arrangera egna interna utbildningar utifrån det material projektgruppen tagit fram.

Inom projektgruppen menar vi att det behövs betydligt större resurser till länsstyrelsernas kemikaliearbete och att man arbetar med kemikaliefrågor på ett annat sätt än idag. En avslutande del av projektet har därför handlat om att dokumentera och förankra förslag till förändrade arbetsätt. Med stöd av de förslag som kom fram vid gruppdiskussionerna under seminarierna har projektgruppen tagit fram ett underlag om utvecklingsmöjligheter i kemikaliearbetet, en åtgärds katalog som bifogas till denna slutrapport. Det bör poängteras att åtgärds katalogen är en bruttolista som innehåller både stort och smått. Projektgruppen har inte tagit hänsyn till svårigheter, möjligheter, kostnader.

Vi i projektgruppen känner oss nöjda med de resultat vi nått. Vi upplever framför allt att seminarierna var lyckade. Deltagarantalet överskred vår förväntan och diskussionerna var mycket givande. Vi känner att vi verkligen lyckades lyfta frågorna! Flera län har kontaktat gruppmedlemmar för vidare diskussioner. Det gjordes ingen skriftlig utvärdering från deltagarna men den allmänna uppfattningen i gruppen är att vi nådde en bra bit på väg.

Avrapportering av projektet

Projektet avrapporteras dels genom seminarierna och dels genom denna slutredovisning. Seminariedokumentation finns utlagd på webbarbetsplatsen och Miljösamverkan Sveriges hemsida www.miljosamverkansverige.se

Hur kan vi utveckla vårt arbete för att nå målen enligt vattenförvaltningen?

Ökad samverkan inom och mellan länsstyrelser

Problembeskrivning/ Frågeställning	Åtgärdsförslag	Vem och hur	Återkoppling/ Uppföljning
1. De som jobbar med vatten- respektive kemikaliefrågor inom länsstyrelserna sitter ofta på olika enheter/avdelningar. Hur får vi dem att mötas och hur ökar vi samverkan inom länsstyrelserna?	1.1 Arbeta mer med tvärsektoriella projekt med deltagare från olika enheter/avdelningar.	Vem: Enskilda länsstyrelser Hur: Ta initiativ till samverkansprojekt inom vatten/kemikalier.	Uppföljning av länsstyrelsernas verksamhetsplaner/årsredovisningar
	1.2 Bilda tvärsektoriella arbetsgrupper, ”tvärgrupper”, med representanter från olika enheter/avdelningar.	Vem: Enskilda länsstyrelser Hur: Inrätta tvärgrupper inom vatten/kemikalier.	Uppföljning av länsstyrelsernas verksamhetsplaner/årsredovisningar
	1.3 Låt enskilda medarbetare arbeta sektorsövergripande.	Vem: Enskilda länsstyrelser Hur: Låta medarbetare arbeta sektorsövergripande, t.ex. med vatten och kemikalier.	Uppföljning av länsstyrelsernas verksamhetsplaner/årsredovisningar
	1.4 Utveckla den interna remitteringen vid miljöbalksprövningar.	Vem: Enskilda länsstyrelser Hur: Arbeta fram eller se över befintliga rutiner för internremittering i syfte att få in såväl kemikalie- som vattenkompetens vid miljöbalksprövningar.	Uppföljning av länsstyrelsernas rutiner vid miljöbalksprövningar.

	1.5 Driv större miljöbalksprövningar i projektform.	<p>Vem: Enskilda länsstyrelser</p> <p>Hur: Tillsätta arbetsgrupper vid omfattande miljöbalksprövningar för att få in många kompetenser, bl.a. kemikalie- och vattenkompetens, under prövningsprocessen.</p>	Uppföljning av länsstyrelsernas rutiner vid miljöbalksprövningar.
2. Länsstyrelserna har samma uppdrag och skulle därför kunna ha hjälp av varandra på ett bättre sätt än idag. Hur kan vi dra nytta av varandras kompetens inom vatten/kemikalier och hur ökar vi samverkan mellan länsstyrelserna?	2.1 Bygg upp nätverk för vatten- och kemikaliefrågor, jmf befintliga branschnätverk inom t.ex. avfall och avlopp.	<p>Vem: Länsstyrelserna gemensamt, via t.ex. miljövårdsdirektörernas förening (mvdir).</p> <p>Hur: Initiera nätverket.</p>	Uppföljning via mvdir.
	2.2 Driv fler projekt med koppling till vatten/kemikalier inom ramen för Miljösamverkan Sverige.	<p>Vem: Enskilda länsstyrelser</p> <p>Hur: Lämna förslag på projekt inom området vatten/kemikalier till Miljösamverkan Sverige. (Länsstyrelsernas förslag utgör grunden vid framtagandet av verksamhetsplan).</p>	Uppföljning via verksamhetsplan/årsberättelse för Miljösamverkan Sverige.

Verktyg

Problembeskrivning/ Frågeställning	Åtgärdsförslag	Vem och hur	Återkoppling/ Uppföljning
3. Vilka verktyg behöver vi för att bättre arbeta med kemikaliefrågor och vattendirektivet?	3.1 Nationell databas för tillståndsbeslut enligt 9 och 11 kap miljöbalken (miljöprövningsdelegationerna, miljödomstolarna och miljööverdomstolen) med inriktning på kemikaliefrågor	Vem: Naturvårdsverket tar fram och länen lägger in områdesvis. Vi behöver få del av varandras kunskap och behöver därför lätt hitta andras beslut, villkor för olika branscher mm.	Återkoppling i samband med årliga handläggartäffar på nationell nivå
	3.2 Komplettering av nationellt vägledningsdokument (sökregister med hänvisning till relevanta lagrum i kemikalielagar)	Vem: Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket Det är så många listor i så många olika lagar och direktiv att det är omöjligt att ha koll på alla. Ett verktyg med sökmöjlighet skulle underlätta.	Återkoppling i samband med årliga handläggartäffar på nationell nivå
	3.3 Utveckling av befintliga databaser för enklare åtkomlighet till miljögiftsdata från mätningar, utsläpp och spill. <u>En</u> databas, eller i alla fall <u>en</u> ingång, föredras framför flera databaser	Vem: Naturvårdsverk med berörda datavärdar Det finns mycket data men den ligger på olika datavärdar eller stannar inom organisationer vilket gör att all data inte blir tillgänglig. En gemensam databas skulle underlätta oerhört.	Uppdatering/utveckling av nationellt utsläppsregister

4. Egenkontrollförordningen behöver utvecklas	Förordningen (1998:901) om verksamhetsutövers egenkontroll, 7 § (kemikalieförteckningen) behöver utvecklas. För att den ska fylla en funktion krävs redovisning på ämnesnivå.	Vem: Regeringen Åtgärden har föreslagits av olika länsstyrelser i en rad remissyttranden. I samband med andra ändringar i förordningen, med anledning av Reach, bör även 7 § ändras.	
5. Hemsida för vattenförvaltning	En samlad hemsida för all lagstiftning som berör vattenförvaltning	Vem: Länsstyrelserna, vattenmyndigheterna	Vattenmyndigheterna och Naturvårdsverket
6. Stöd behövs för att få in bättre uppgifter om kemikalieanvändningen inför tillståndsprövningar.	Utveckla checklistor vid krav på innehåll i tillståndsansökan och miljökonsekvensbeskrivning avseende kemikalieanvändningen. I dessa bör det även ingå att stämma av att inte miljökvalitetsnormer överskrids och att åtgärdsprogrammen följs	Vem: Miljöskydd i samråd med vattenförvaltningen bör, med stöd av Naturvårdsverket, utveckla checklistor. Checklistorna används av miljöskydd vid tillståndsansökningar för de verksamheter där det är relevant	
7. Stöd behövs för att ställa ökade krav på relevanta branscher.	En checklista tas fram centralt eller regionalt med användningen av aktuella ämnen kopplat till branscher. Med denna som utgångspunkt kan kravet på redovisning vid prövning och tillsyn respektive krav på mätningar riktas till de mest relevanta företagen.	Vem: Miljöskydd och vattenförvaltningen i samarbete tar, med stöd av Naturvårdsverket, fram checklista Ett förslag håller på att tas fram i Västra Götalands län.	Checklistan behöver kontinuerligt uppdateras ses som ett "levande" dokument

Åtgärdsprogram för vattenförvaltningen

Problembeskrivning/ Frågeställning	Åtgärdsförslag	Vem och hur	Återkoppling/ Uppföljning
8. Hur utvecklar vi åtgärdsprogrammen? Idag upplevs de som generella och översiktliga	8.1 Gör det möjligt för miljöskydd att delta i arbetet med att ta fram åtgärdsprogram. Efterbehandling, prövning och tillsyn kan säkert tillföra värdefulla synpunkter och förslag.	Vem: Enskilda länsstyrelser Hur: Tvärsektoriellt arbete behövs inom respektive länsstyrelse. Bygg länkar mellan vatten och tillsyn/prövning/efterbehandling.	Uppföljning av länsstyrelsernas verksamhetsplaner/årsredovisningar
.	8.2 Projekt för att sprida information och inspiration. T ex utsläppsscreeningskampanj för prioriterade ämnen. Val av kontrollparametrar anpassas lokalt.	Vem: Enskilda länsstyrelser, projekt inom Miljösamverkan, vattenmyndigheterna.	Uppföljning av länsstyrelsernas verksamhetsplaner/årsredovisningar
9. Vad saknas i åtgärdsprogrammen? Hur gör vi underlagen bättre?	9.1 Klargör vilka verksamheter som finns inom vattenförekomster med dålig status.	Vem: Enskilda länsstyrelser	Uppföljning av länsstyrelsernas verksamhetsplaner/årsredovisningar
	9.2 Det är angeläget att man i underlagen tar med erfarenheter från <ul style="list-style-type: none"> • Efterbehandling av förorenade områden • Tillsynsprojekt (kartläggningar, substitution) • Kemikalievillkor i beslut • Prövningar i övrigt, glöm inte kemikalierna vid prövningen! • Konsulter • Verksamhetsutövare 	Vem: Enskilda länsstyrelser Hur: Tvärsektoriellt arbete behövs inom respektive länsstyrelse. Bygg länkar mellan vatten och tillsyn/prövning/efterbehandling. Utökad samarbete mellan länsstyrelserna kan ge effektivitetsvinster.	Uppföljning av länsstyrelsernas verksamhetsplaner/årsredovisningar

<p>10. Hur får vi med kemikaliefrågorna i åtgärdsprogrammen? På vilka sätt kan vi öka fokus på kemikaliefrågorna?</p>	<p>10.1 Genomför/dra erfarenheter från kemikaliekartläggningar. Följ upp gjorda kemikaliekartläggningar, vad har hänt? Fokus på PRIO/T/T+/vattendirektivsämnen Gör regelbundna uppföljningar.</p>	<p>Vem: Miljöskydd</p> <p>Hur: Det finns underlag, metoder och erfarenheter att hämta från de län som jobbat med frågorna tidigare</p>	<p>Uppföljning av länsstyrelsernas verksamhetsplaner/årsredovisningar</p>
	<p>10.2 Utveckla kemikaliekartläggningen med fokus på vattendirektivets prioriterade ämnen m fl.</p>	<p>Vem: Samverkan mellan länsstyrelserna</p> <p>Hur: Checklistor samt information behöver tas fram som underlättar arbetet för de enskilda handläggarna och för verksamhetsutövarna. (se även under Verktyg)</p>	<p>Uppföljning via mvdir</p>
	<p>10.3 Ta fram metoder för att jobba aktivt med substitution av prioriterade ämnen</p>	<p>Vem: Miljöskydd</p> <p>Hur: Ett möjligt sätt är att höja kraven vid granskning av miljörapporterna. VU ska redovisa enligt NFS 2006:9, 4§, 13p. ”De kemiska produkter och biotekniska organismer som kan befaras medföra risker för miljön eller människors hälsa och som under året ersatts med sådana som kan antas vara mindre farliga.”</p> <p>Tillsynen kan bli bättre på att kontrollera ovanstående och kräva in både vad som gjorts i bolaget samt hur bolaget hanterat utpekade utfasningsämnen.</p>	<p>Uppföljning av länsstyrelsernas verksamhetsplaner/årsredovisningar</p>

<p>11. Åtgärdsprogrammen remisshanteras feb-sep 2009. Hur kommer kemikaliefrågorna in i remissyttrandena?</p>	<p>Viktigt att miljöskydd deltar i remissarbetet och att kemikaliefrågorna uppmärksammas.</p>	<p>Vem: Ansvarig chef får dela ut uppgiften till berörda.</p> <p>Hur: Lägg bl.a. ut Jönköpings åtgärdsförslag på Miljösamverkans hemsida så att andra kan ta del av det.</p>	<p>Uppföljning via mvdir</p>
<p>12. Åtgärds katalog för kemikalier</p>	<p>Samla ihop bra exempel på åtgärder och se till att de kommer in i åtgärdsprogrammen.</p>	<p>Vem: Samverkan mellan länsstyrelserna och Naturvårdsverket.</p> <p>Hur: Det behövs en part som tar ansvar för och driver frågan.</p>	<p>Ansvarig part</p>

Kompetens och kvalitetssäkring

Problembeskrivning/ Frågeställning	Åtgärdsförslag	Vem och hur	Återkoppling/ Uppföljning
13. Hur kvalitetssäkras vi på den nationella nivån?	Samordning, vägledning, datavårdar	Vem: Naturvårdsverket Hur: Samordna screening och samverka med IVL	Årliga avstämmningsträffar, seminarier för distriktsansvariga m. fl
14. Hur får vi en ökad bättre kompetens?	14.1 Förbättra utbildningen kring identifiering av kemiska hälso- och miljörisker.	Vem: Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, länsstyrelser och vattenmyndigheter. Hur: Riktade utbildningsinsatser kopplade till sakområden som utsläppsbedömning, efterbehandling och vattenvård.	Utbildningsserier anpassade till kunskapsbehov
	14.2 Höja kunskapsnivån hos handläggarna om vattendirektivs-ämnen och vilka branscher som är berörda, förmedla kunskap till verksamhetsutövare.	Vem: Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, länsstyrelser och vattenmyndigheter. Hur: Fler kemister bör kopplas in på sakområden som utsläppsbedömning, efterbehandling och vattenvård.	Handläggartäffar, seminarier
	14.3 Erbjud information till verksamhetsutövare kring åtgärdsprogram kemikalier.	Vem: Branschorganisationer, länsstyrelser och kommuner Hur: Temaseminarier, nyhetsbrev	Prövning och tillsyn

	14.4 Öka tillgången till ekotoxikologisk kompetens. Rättspraxis vad gäller tillämpning av EU:s-riktlinjer för miljöriskbedömningar	Vem: Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, länsstyrelser och vattenmyndigheter Hur: Fler kemister bör kopplas in på sakområden som utsläppsbedömning, efterbehandling och vattenvård.	Utbildningsserier anpassade till kunskapsbehov
15. Hur får vi riktiga bedömningar av företagens kemikalieanvändning, utsläpp, val av övervakningsparametrar och egenkontroll?	15.1 Bedriva tillsynskampanjer - begära in fullständig redovisning av kemikalieanvändning på ämnesnivå.	Vem: Länsstyrelser i samverkan med "egna" kommuner och vattenmyndigheter Hur: Inom ramen för samverkansprojekt och/eller projektinriktade tillsynsinsatser.	Nätverk, handläggarringar, erfarenhetsutbyte
	15.2 Utöka produkttillsynen avseende råvaror som kan medföra vattenföroreningar. Använda detta även vid provning och tillsyn.	Vem: Kemikalieinspektionen och länsstyrelser i samverkan med kommuner och vattenmyndigheter Hur: Identifiera använda råvarors kemiska sammansättning – kräva in korrekta säkerhetsdatablad som minimikrav. Samverkan via riktade pengar.	Verksamhetsberättelser, nätverk, handläggarringar, erfarenhetsutbyte
	15.3 Öka kunskapen om föroreningsbilden i berörda vattendrag	Vem: Länsstyrelser i samverkan med "egna" kommuner och vattenmyndigheter Hur: Inventera punktkällor, ställa krav på utökad recipientkontroll, komplettera med data från kemförteckningar på ämnesnivå och screening av utsläppen. Prioritera kontrollparametrar.	Verksamhetsberättelser, nätverk, handläggarringar, erfarenhetsutbyte

	<p>15.4 Förbättra kemikalieredovisningarna. Miljöövervakningen bör delta i beslut om företagens kontrollprogram enligt 26 kap. MB.</p>	<p>Vem: Länsstyrelser i samverkan med "egna" kommuner och vattenmyndigheter</p> <p>Hur: Genom ökad samverkan med miljöövervakningen kommer företagens kontrollprogram enligt 26 kap. MB att utfalla som mer optimala för ändamålet</p>	<p>Verksamhetsberättelser, nätverk, handläggartäffar, erfarenhetsutbyte</p>
--	--	--	---

Gränsvärden och miljö kvalitetsnormer

Problembeskrivning/ Frågeställning	Åtgärdsförslag	Vem och hur	Återkoppling/ Uppföljning
16. Överskrids miljö kvalitetsnormerna i vattenområden?	16.1 Provtagning styrd till vissa ämnen man kan förväntas hitta i kända/förväntade vattenområden. Provtagning i andra matriser än vatten behöver utvecklas	Vattenförvaltningen tillsammans med miljöskydd	Uppföljande provtagning
	16.2 Krav verksamhetsutövare att utföra mätningar i recipienten utöver punktutsläppet (när det är befogat) genom fastställande i villkor eller utökade kontrollprogram	Miljöskydd föreslår villkorsändringar och/eller driver krav på ändrade kontrollprogram genom tillsynen	Sammanställning av recipientundersökningar
	16.3 Utveckla den samordnade recipientkontrollen så att den omfattar de ämnen som används och utöka antalet företag som deltar i omgivningskontrollen		
17. Bidrar/riskerar företagens användning av kemikalier till att miljö kvalitetsnormer överskrids/kan komma att överskridas?	17.1 Kartlägga företagens användning och utsläpp av utfasnings- och vattendirektivsämnen	Miljöskydd i samarbete med vattenförvaltningen	Uppföljning genom riktade tillsynsinsatser, genom miljörapportering
	17.2 Driva krav på karaktärisering av avloppsvattnet för de verksamheter det är befogat.	-”-	-”-

	<p>17.3 Vid tillståndsprövning begära in uppgifter om alla ingående ämnen som används och hur spridningen till luft, mark och vatten sker. Krav på redovisning av produktvalsprincipen i ansökan.</p>	<p>Miljöskydd och vattenförvaltningen bör vara delaktig i samråd och lämna internremisser som stöd för krav på omfattningen i tillståndsansökan och på skärpta krav</p>	<p>Granskning av innehåll i ansökan och av regleringar i tillstånd och villkor</p>
	<p>17.4 Krav på mätningar i recipienten både där utsläpp av processavloppsvatten sker och där utsläpp av dagvatten sker kan vara aktuellt som underlag för bedömning.</p>	-"-	-"-
<p>18. Hur minskas företagens användning av aktuella kemikalier så att miljökvalitetsnormer och gränsvärden innehålls?</p>	<p>18.1 Begränsningar/förbud av användning av specifika ämnen och utsläppsbegränsningar i villkor. Villkor som reglerar krav på utbyte av kemikalier, riskbedömningar, kunskapsvillkor</p>	<p>Tillståndsprövningsmyndigheten och miljöskydd föreslår, vattenförvaltningen kan påverka genom remisser och via diskussionsgrupper</p>	-"-
	<p>18.2 Om miljökvalitetsnorm riskerar att överskridas ska tillstånd för ny eller utökad verksamhet inte lämnas, kravet på bästa lokalisering är då ej uppnått.</p>	<p>Tillståndsprövningsmyndigheten avslår ansökan, i länsstyrelsens yttrande till överprövande myndighet föreslås att ansökan avslås. Vattenmyndigheterna ger stöd för att driva frågorna.</p>	<p>Granskning av lämnade tillstånd</p>